

رابطه استفاده از فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی بر میزان ارتباط با جنس مخالف

مریم سادات دل‌آور (مدرس دانشگاه پیام نور شیراز، نویسنده مسئول)

m_dlvr@yahoo.com

حبیب احمدی (استاد جامعه شناسی، دانشگاه شیراز)

چکیده

پژوهش حاضر، با هدف بررسی تاثیر استفاده از فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی بر میزان ارتباط با جنس مخالف انجام گرفته است. این تحقیق به روش پیمایشی انجام شده و اطلاعات آن از طریق پرسشنامه جمع‌آوری گردیده است. جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه جوانان (۱۸-۳۰ سال) شهر شیراز می باشد که با استفاده از جدول لین و خطای ۵ درصد ۳۹۵ نفر برآورد گردیده و در نهایت نمونه مورد نظر، با روش مطبق خوشه ای انتخاب شدند. نتایج به دست آمده از این پژوهش، حاکی از آن است که میزان ارتباط با جنس مخالف با جنس، سن، استفاده از تلفن همراه و ماهواره رابطه معناداری دارد و با تحصیلات و استفاده از اینترنت رابطه معناداری ندارد. **کلیدواژه‌ها:** فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی (اینترنت، تلفن همراه، ماهواره)، میزان ارتباط با جنس مخالف.

مقدمه

ما در جهان متحول و دستخوش دگرگونی چشمگیر و دائمی زندگی می‌کنیم (گیدنز^۱، ۱۳۷۹: ۵۵۵). به طوری که می‌توان شگفت‌انگیزترین رویداد دنیای معاصر را سرعت بی‌سابقه تغییرات اجتماعی دانست (لنسکی^۲، ۱۳۶۹: ۳). آنچه زمینه چنین تغییر و تحولاتی سریع، ژرف و شگرفی را پدید آورده است، دستاوردهای تکنولوژیک جدید بشری است. دستاوردهایی

---

1 Anthony Giddens

2 Gerhard Lenski

مجله علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، پاییز و زمستان ۱۳۹۱، صص ۱-۲۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۰/۱۰/۲۲ تاریخ تصویب: ۱۳۹۱/۵/۱۶

که به عنوان تکنولوژی‌های نوین ارتباطی - اطلاعاتی^۱ شناخته می‌شوند. از این روست که برخی خبر از استیلاي یک پارادایم تکنولوژیک جدید می‌دهند که بر محور تکنولوژی‌های اطلاعات سازمان یافته است (کاستلز^۲، ۱۳۸۰: ۵۹). تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی مجموعه وسیع و متنوعی از فناوری‌هاست که برای برقراری ارتباط بین انسان‌ها به کار می‌روند. تکنولوژی‌های ارتباطی و اطلاعاتی به طور مستقیم و غیر مستقیم بر تمام عرصه‌ها و سطوح حیات فردی و جمعی انسان معاصر اثر گذاشته و عرصه‌های اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی را به صورت گسترده، عمیق و ماندگار دگرگون کرده است. از سوی دیگر، تمام سطوح ساختاری جوامع - از تک تک افراد تا گروه‌ها و جماعت‌ها و تا همه نهادها و سازمان‌ها و اساساً کلیت ساختارهای زندگی جمعی - در نتیجه پیامدهای مستقیم یا با واسطه این تکنولوژی‌ها شاهد تغییرات بنیادین در شرایط و عوامل موثر بر هستی خود بوده و بیش از پیش خواهند بود. در دنیای معاصر شیوه زندگی، کار، تفریح و تعامل اجتماعی در حال تغییراند (منتظر قائم، ۱۳۸۳؛ ۱۵۲).

انقلاب ارتباطی - اطلاعاتی سده بیست را باید بسیار فراتر از صرف الکترونیک کردن رابطه انسان‌ها دانست. تکنولوژی‌های اطلاعاتی - ارتباطی با فراهم آوردن امکان پیدایی جامعه‌ای شبکه‌ای افراد و جوامع را در قالب‌های تازه، هویت‌های تازه بخشیده (کاستلز، ۱۳۸۰: ۲۰)، و نه تنها قواعد و قوانین حاکم بر ارتباط و تعامل میان انسان بلکه نگرش ما را نسبت به خود، دیگران و جهان تغییر داده‌اند (اولسون، ۱۳۸۰: ۵). تکنولوژی ارتباطی بنا به نوع ساختار تکنولوژیکی و فنی خود توانسته‌اند در تمام عرصه‌های زندگی انسان تاثیرگذار باشند. اینترنت، ماهواره و موبایل از مهم‌ترین دستاوردهای انقلاب ارتباطی - اطلاعاتی است که ارتباطات را معنایی تازه بخشیده و موجب دگرگونی در تعاملات اجتماعی شده‌اند.

از دیگر سو، جنسیت و روابط بین دو جنس، در جامعه ما، همواره یکی از حوزه‌های مرزبندی شده‌ای بوده است که به شدت تحت کنترل‌های رسمی و غیر رسمی قرار داشته است. اما با ورود

1 ICT (Information Communication Technology)

2 Manuel Castells

نوسازی^۱ به طور عام و ورود تکنولوژی های اطلاعاتی و ارتباطی به طور خاص، چند اتفاق یا پدیده جدید حادث گردید که مرزبندی های سنتی را درهم شکست و در پاره ای موارد تا حدی مسئله ساز گردید. این پدیده ها به شرح زیر می باشند.

یکی اینکه بهره گیری از تکنولوژی تلفن همراه باعث شد تا الگوهای روابط و دوستی ها فارغ از محدودیت های جغرافیایی و موانع فیزیکی، گسترش یافته و منجر به شکل گیری الگوی تازه ای گردد (کوثری و همکاران، ۱۳۸۷: ۵۹). دوم اینکه شبکه های مختلف تلویزیون ماهواره ای، با ارایه شبکه های زندگی و روابط اجتماعی مختلف از سراسر جهان، ارزش ها و هنجارهای افراد را تحت تاثیر قرار داده و مصرف کنندگان چنین برنامه هایی در نتیجه ی فرآیند هم ذات پنداری در روابط اجتماعی خود بازنمایشی می کنند (مهدی زاده و عبداللهی، ۱۳۸۶: ۱۶۵). مسئله دیگر اینکه، شبکه اینترنت با ارایه فضایی غیرمجازی و چند لایه، به رقیب قدرتمندی برای جهان واقعی تبدیل شده و روابط انسان ها را به اشکال مختلف تحت الشعاع خود قرار داده است. ایمیل، سالن های گفتگوی مجازی^۲، گروه های بحث و غیره از عمده ترین ابزارهای ارتباطی جدید هستند که اینترنت فراهم کرده و نیازهای ارتباطی کاربران را برآورده می سازد (پاک سرشت، ۱۳۸۶: ۱۴۱).

تحولات فوق، همگی منجر به تکثیر جهان زندگی فرد شده و الگوهای ارتباطی انسان ها را از حالت سنتی خارج ساخته و شکل جدیدی به آن بخشیده است. حال با توجه به این تحولات، که در جامعه ما نیز به وضوح دیده می شود، این سوال مطرح می شود که روابط دوستی بین دو جنس تا چه حد از این تکنولوژی های اطلاعاتی و ارتباطی تاثیر پذیرفته است؟ به عبارت دیگر، میزان استفاده از این تکنولوژی ها تا چه حد می تواند الگوهای روابط بین دو جنس را توضیح دهد. آیا استفاده بیشتر منجر به کاهش یا افزایش روابط و دوستی ها می شود؟

کشور ایران نیز چون دیگر کشورها تحت تاثیر تکنولوژی های اطلاعاتی - ارتباطی قرار گرفته است و در سال های اخیر شاهد گسترش روزافزون تکنولوژی های اطلاعاتی - ارتباطی در میان جوانان بوده ایم و چون ایران کشوری است با جمعیتی جوان، توجه به این امر مهم ضرورتی دو

---

1 Modernization

2 Chat Rooms

چندان یافته است. توجه به این نکته که آیا تکنولوژی‌های اطلاعاتی - ارتباطی تأثیری بر دوستی دختر و پسر گذاشته است؟ آیا این تأثیرات در جهت هم‌نوائی با هنجارهای جامعه است یا خیر؟ نشان‌گر اهمیت این مسئله در میان کنش‌گران علمی جامعه و حتی موجب ایجاد بحث‌هایی در میان عادی‌ترین افراد در جامعه گشته است.

بنابراین هدف اصلی این مقاله بررسی رابطه تکنولوژی‌های اطلاعاتی و ارتباطی با میزان ارتباط دوستی دختر و پسر در میان جوانان شهر شیراز می‌باشد. به این لحاظ شهر شیراز در مواردی حتی بیشتر از تهران تحت تأثیر تغییرات جهانی شدن قرار گرفته است (مقدس، خواجه نوری: ۱۰، ۱۳۸۴).

پیشینه تحقیق

دهقان و نیکبخش (۱۳۸۳) در مطالعه‌شان تحت عنوان "شکل‌گیری روابط صمیمانه در اتاق‌های گپ‌زنی اینترنتی"، در بین دانشجویان دانشگاه تهران به این نتیجه رسیده‌اند که گمنامی کاربران در این اتاق‌ها باعث بازی نقش و خودافشایی بالاتر آن‌ها می‌شود و آنچه را که در دنیای واقعی امکان بازگرددنش را ندارند، ابراز می‌کنند و برقراری ارتباط در محیط مجازی زمینه را برای شکل‌گیری روابط صمیمانه آماده می‌سازد.

موحد و عباسی (۱۳۸۵) در مطالعه‌شان تحت عنوان "بررسی رابطه جامعه‌پذیری و نگرش دختران به ارزش‌های سنتی و مدرن در زمینه روابط بین شخصی دو جنس پیش از ازدواج" در بین دانشجویان دانشگاه شیراز به این نتیجه رسیدند که نگرش و سوگیری بیش از نیمی از دختران دانشجو (۵۵/۶) به این‌گونه دوستی، میانه بوده است. تحلیل چند متغیره نیز نشان می‌دهد که سه متغیر پایبندی به ارزش‌های دینی، نگرش دوستان و نگرش خانواده به صورت مجموع (۶۰/۵) درصد از واریانس متغیر وابسته را تبیین می‌کنند که در این میان، موثرترین متغیر، پایبندی به ارزش‌های دینی بوده است.

اصغری (۱۳۸۶) در مقاله‌ای تحت عنوان "اینترنت، زندگی روزمره و تعاملات اجتماعی" با روش توصیفی به این نتیجه رسید که روابط معنی‌دار و عمیقی در اینترنت شکل می‌گیرد. این روابط از پایداری و دوام برخوردارند و به دلیل خاصیت ویژه اینترنت، یعنی عدم تأثیرگذاری

عامل های تعیین کننده ای مانند ظاهر، نوع برخورد و شخصیت، افراد تمایل بیشتری به برقراری رابطه در اینترنت دارند.

مهدی زاده و عبداللهی (۱۳۸۶) مطالعه ای تحت عنوان " بررسی میان نحوه استفاده از اینترنت و ماهواره با برگزاری دوستی در میان جوانان تهران" سعی داشتند رابطه آشنایی و برگزاری مراسم ولنتاین^۱ به عنوان یک سنت فرهنگی بیگانه از طریق تکنولوژی های مدرن ارتباطی-اطلاعاتی در میان جوانان ساکن در شهر تهران مورد مطالعه قرار گرفت. نتایج نشان داد که پی آمد برگزاری ولنتاین هماهنگی بیشتر با مشترکات فرهنگ بشری بوده است.

موحد و همکاران (۱۳۸۸) در مطالعه شان تحت عنوان "ناهمگونی جنسیتی، نگرش افراد و ارتباط دختران و پسران در دانشگاه" در بین دانشجویان دانشگاه شیراز به این نتیجه رسیدند، میزان دوستی های بین جنسیتی تابعی معکوس از اندازه گروه جنسیتی در کلاس بوده است، اما این نتیجه را برای دختران باید با احتیاط بیشتری عنوان کرد. نتایج مربوط به نگرش افراد نشان می دهد که این متغیر همبستگی بالاتری به نسبت متغیر ناهمگونی جنسیتی با تجربه این گونه معاشرت ها داشته است.

بریگل^۲ (۲۰۰۸) مطالعه ای را تحت عنوان "اینترنت چگونه می تواند دوستی ها را گسترش دهد" انجام داد است. با روش توصیفی به این نتیجه می رسد که اینترنت، می تواند دوستی های قوی منحصر به فردی را افزایش دهد. کنش های مکاتباتی نوشته شده در اینترنت دوستی های عمیق را افزایش می دهد و دقت در انتخاب و خصوصیات شخصی هر فرد و دوستانش را بیشتر می کند.

پورنساکولوانیچ^۳ و همکاران (۲۰۰۸) در مطالعه ای تحت عنوان "تاثیر خلق و خو و انگیزه اینترنت بر روی رضایت از ارتباطات آنلاین و نزدیکی رابطه" سعی داشتند تا تاثیر عدم تمایل به برقراری ارتباط، تنهایی، انگیزه های استفاده از اینترنت و تعامل و رضایت از ارتباطات اینترنتی و آنلاین را نشان دهند. به صورت کلی، مشارکت کنندگانی که مورد پاداش قرار می گیرند، از رایانه

---

1 Valentine

2 Adam Briggles

3 Pornsakulvanich

استفاده می‌کردند و احساسات شخصی‌شان را نسبت به شریک آنلاین‌شان نشان می‌دادند. علاوه بر این، آن‌هایی که از اینترنت برای اهداف خود شکوفایی و محبت استفاده می‌کردند و قصد داشتند تا احساسات‌شان را به دیگران نشان دهند، از ارتباطات آنلاین‌شان احساس رضایت داشته‌اند.

کوللی و مالتبی^۱ (۲۰۰۸) در مطالعه‌ای تحت عنوان "تاثیر اینترنت بر روی زندگی‌مان: دیدگاه‌های شخصی زنان و مردان" نتایج نشان دهنده این واقعیت بود که بیشتر زنان در اینترنت دوستی برقرار کرده بودند یا شریک‌های قبلی‌شان را دیده بودند، دوستی‌های قدیمی‌شان را زنده کرده بودند، مشورت و اطلاعات کسب کرده بودند، به صورت آنلاین مطالعه کرده بودند، و به صورت آنلاین خرید کرده بودند یا به صورت آنلاین برای سفر بلیط رزرو کرده بودند. در حالی که در مردان، اینترنت به آن‌ها کمک کرده بود که شغلی را پیدا کنند. نتایج حاصله این دیدگاه را تایید می‌کند که اینترنت یک گستره از نقش‌ها و علائق اجتماعی وسیع را در دنیای آنلاین ارائه می‌دهد. ویتی^۲ (۲۰۰۸) در مطالعه‌اش "رهایی بخش یا ناتوان کننده: بررسی روابط عاشقانه، ارتباطات جنسی و دوستی‌ها در اینترنت" فضای مجازی محیط منحصر به فردی را برای افراد به منظور یادگیری و تجربه در مورد روابط و تمایلات جنسی در اختیار آن‌ها قرار می‌دهد و همچنین به بررسی خصوصیات افراد (شخصی، فیزیکی و جذابیت) مقدار زمان صرف شده در دوستی‌های آنلاین، طول مدت ارتباط و تاثیرگذاری این ارتباط بر فعالیت‌های آنلاین افراد می‌پردازد و همچنین معتقد است که فقدان نشانه‌های سنتی در اینترنت می‌تواند منجر به رابطه‌های بسیار شخصی و صمیمی شود.

وانگ^۳ و همکاران (۲۰۰۹) در مطالعه‌ای تحت عنوان "معنای نشانه‌های تصویری در شروع دوستی در سایت فیس بوک". نتایج نشان دهنده این موضوع بوده است که هم آزمودنی‌های مرد و هم آزمودنی‌های زن مایل بودند که رابطه را با افرادی از جنس مخالف که تصویر زمینه بسیار زیبایی داشتند، شروع کنند. آزمودنی‌های زن و مرد، به صورت مقایسه‌ای به شروع و ساختن رابطه

1 Ann Colley, John Maltby

2 Monica T. Whitty

3 Shaojun Sharon Wang

با صاحب صفحه‌هایی که عکسی از خود نداشتند، علاقه زیادی نشان می‌دادند تا صاحب صفحه‌هایی که عکس‌های غیر جذاب از خود داشتند.

مبانی نظری تحقیق

دلبستگی یک رابطه عاطفی قوی است که شخص را به یک دوست صمیمی متصل می‌سازد. در واقع پیوندهای احساسی نزدیک به طرق مختلف بیان شده است و کارکردهای متفاوتی را در طول زندگی دارد. برای مثال بزرگسالان به عشقشان برای احساس آرامش بیشتر تکیه می‌نمایند. وی معتقد است همسانی و شباهت‌های بنیادی میان دلبستگی نوزاد به مراقبش و دلبستگی یک بزرگسال به همسر یا معشوقه‌اش وجود دارد. در طول زندگی دلایل دلبستگی مان خاص هستند. برای مثال افراد غیرقابل جایگزین که ما برای حفظ نزدیکی با آن‌ها تحریک می‌شویم و از آن‌ها احساس امنیت می‌کنیم (اینسورث^۱، ۱۹۷۸: ۲۱).

در رابطه با جذب و کشش، روانشناسان اجتماعی فرضیه همانند-جاذبه را مطرح کرده‌اند و بر این باورند که مردم کسانی را ترجیح داده و مجذوب آن‌ها می‌شوند که در شیوه‌های زندگی با ایشان اشتراک داشته باشند. همانندی نگرش می‌تواند چگونگی رابطه‌های واقعی که در زندگی روزمره مردم تثبیت شده است را آشکارا توضیح دهد. سرانجام روان‌شناسان اجتماعی در آزمون-های گوناگون به این نتیجه رسیده‌اند که جاذبه‌های جسمی نقش کارآمدی در جذب کشش دارد (احمدی، ۱۳۸۴: ۱۲۳).

نظریه تقویت از سنت رفتارگرایی در روان‌شناسی ناشی می‌شوند. کاربرد اصول تقویت برای مطالعه جذابیت توسط بیرن، کلور و لوت اریه شده است. این گروه‌های کاری بر این عقیده هستند که ما جذب مردمی می‌شویم که به ما پاداش می‌دهند. همچنین این نظریه‌پردازان به اصول شرطی کردن کلاسیک اهمیت می‌دهند و به علاوه پیش‌بینی می‌کنند که ما مردمی را دوست داریم که تقریباً با تجربیات ما از پاداش‌های دریافت شده مرتبط هستند (فر^۲، ۱۹۹۶: ۲۴).

1 Insource

2 Fehr, Beverley Anne

از نظر باومن افراد جامعه سیال مدرن، فاقد هرگونه پیوند ناگسستنی و همیشگی هستند و بنابراین، باید هر گونه پیوندی را با کوشش خود و به کمک مهارت‌ها و صرف وقت و نیروی خود بیافرینند، همان پیوندهایی که می‌خواهند آن‌ها را به صورت حلقه رابطه خود با بقیه جهان بشری به کار برند. آن‌ها باید رها از هر قید و بندی، با یک دیگر ارتباط برقرار کنند. با وجود این، هیچ ضمانتی وجود ندارد که روابطی که قرار است شکاف حاصل از پیوندهای غایب یا از کارافتاده را پر کنند دوام بیاورد. به هر حال، آن‌ها فقط به این نیاز دارند که پیوندهای سستی با یک دیگر داشته باشند، به گونه‌ای که با تغییر اوضاع بتوانند، با اندکی تأخیر، دوباره با یک دیگر متحد شوند، اتفاقی که در مدرنیته سیال بارها و بارها رخ خواهد داد (باومن، ۱۳۸۴: ۱۰).

پیوندها "روابطی مجازی" هستند. برخلاف روابط قدیمی، به نظر می‌رسد که پیوندها متناسب با موقعیت زندگی سیال مدرنی هستند که در آن این امید و انتظار وجود دارد که "احتمالات عاشقانه" با سرعتی هر چه بیشتر در عبور و مرور باشند و با وعده "رضایت بخش‌تر و قانع کننده-تر بودن" یک دیگر را از صحنه بیرون کنند. برخلاف "روابط واقعی" ورود به "روابط مجازی" و خروج از آن‌ها آسان است. در مقایسه با "جنس واقعی" سنگین، کند، بی‌حرکت و نامنظم، این روابط آراسته، منظم، راحت و خوش دست به نظر می‌رسند (همان: ۱۷).

از دیدگاه اسلام، ارتباط میان زن و مرد، فی نفسه، ممنوعیتی ندارد (نیکزاد، ۱۳۸۳: ۱۹). از این دیدگاه، زن و مرد باید با نگاه به شخصیت انسانی هم که به طور قطع در روابطی سالم خود را نشان می‌دهد، در تعاملات اجتماعی حضور یابند. از دیدگاه اسلام، روابط زن و مرد نباید به گونه‌ای باشد که تمتعات جنسی در آن سهمی داشته باشد. زیرا تمتعات جنسی منحصر در چارچوب زندگی زناشویی مجاز است و کشاندن آن از محیط خانه به اجتماع، موجب تضعیف فعالیت‌های اجتماعی می‌شود و در کنار عوامل دیگر، در کاهش آمار ازدواج، تأثیر مستقیم و به سزایی دارد؛ زیرا در سایه این روابط، ازدواج مانعی برای لذت‌جویی‌های نامحدود و آزاد محسوب می‌شود. معاشرت‌های آزاد و بی‌بند و بار، ازدواج را به صورت یک تکلیف و محدودیت در می‌آورد که باید آن را با توصیه‌های اخلاقی یا حتی با اعمال زور بر جوانان تحمیل کرد. تفاوت جامعه‌ای که روابط جنسی میان زن و مرد را به محیط خانوادگی و در قالب ازدواج سوق می‌دهد با اجتماعی که این

روابط را آزاد می داند، پایان انتظار و محرومیت در اجتماع اول و آغاز محرومیت و محدودیت در اجتماع دوم است. در سیستم روابط آزاد جنسی، پیمان ازدواج به دوران آزادی دختر و پسر خاتمه می دهد و آن ها را ملزم می سازد که به یک دیگر وفادار باشند، اما در سیستم اسلامی، ازدواج به محرومیت و انتظار آنان پایان می دهد (مطهری، ۱۳۷۹: ۵۴۸).

در تمدن های پیش از مدرن، بازاندیشی هنوز تا اندازه زیادی محدود به باز تفسیر و توضیح سنت بود. با پیدایش مدرنیت بازاندیشی خصلت دیگری به خود می گیرد. در این دوره بازاندیشی وارد مبنای باز تولید نظام می شود، به گونه ای که اندیشه و کنش پیوسته در یک دیگر انعکاس می یابند. عادی سازی زندگی اجتماعی هیچ گونه ارتباط ذاتی با گذشته ندارد، مگر در مواردی که اتفاقاً بتوان به شیوه ای اصولی از عمل گذشته در پرتو دانش آینده دفاع کرد. تصویب عملکرد به خاطر سنتی بودن، دیگر کارایی نخواهد داشت؛ تنها در پرتو دانشی که اعتبارش را از سنت نگرفته باشد، می توان سنت را توجیه کرد (گیدنز، ۱۳۷۸: ۴۶).

در سکونت گاه های جوامع ماقبل مدرن زمان و فضا از خلال موقعیت پذیری مکان با یک دیگر ارتباط می یافتند. فرهنگ های بزرگ تر دوران ماقبل جدید برای محاسبه زمان و به نظم کشیدن فضا، روش های رسمی تری، مانند همه تقویم ها و نقشه ها در واقع پیش شرط های لازم برای "فاصله گیری" در زمان و در فضا بود. جدایی زمان از فضا پیش از همه به ظهور و توسعه نوعی بعد زمانی "تهی" منجر می شد و این پدیده در واقع اهرمی بود که حتی فضا را هم از "مکان" جدا می ساخت (همان: ۳۵).

تهی شدن زمان تا اندازه زیادی پیش شرط تهی شدن مکان است و اولویت علی بر آن دارد. زیرا تنظیم در راستای زمان مبنای نظارت بر مکان است. پیدایش مدرنیت با تقویت روابط میان دیگران غایب، بیش از پیش مکان را از محل جدا ساخت. این دیگران از جهت محلی، از هرگونه موقعیت هم کنش رودررو بدورند. در شرایط مدرنیت، محل بیش از پیش توهمی می شود، یعنی موقعیت های محلی کاملاً تحت نفوذ و رخنه عوامل اجتماعی دور از خودشان در می آیند و به وسیله آن ها شکل می گیرند. آن چیزی که ساختار یک موقعیت محلی را تعیین می کند، همان

چیزی نیست که در همان صحنه حضور دارد؛ بلکه صورت مریی موقعیت محلی، روابط فاصله‌دار تعیین‌کننده ماهیت آن را پنهان می‌سازد (همان: ۲۳).

بسط گسترده نظام‌های انتزاعی که با مدرنیت همراه است، سرشت دوستی را دگرگون می‌سازد. دوستی غالباً یکی از شیوه‌هایی بازجاگیری به شمار می‌آید، اما در نظام‌های انتزاعی که بر وابستگی به پیوندهای شخصی آشکارا تسلط می‌یابند، دخالت مستقیمی ندارد. همراه با این گذار، شرافت جایش را به وفاداری می‌دهد که پشتوانه‌ای جز محبت شخصی ندارد و اخلاص جایش را به آن چیزی می‌دهد که درستی می‌توان نامید، یعنی این که شخص باید روراست و با حسن نیت باشد (همان: ۱۴۲).

بازاندیشی در زندگی اجتماعی مدرن دربرگیرنده این واقعیت است که عملکردهای اجتماعی پیوسته بازاندیشی می‌شوند و در پرتو اطلاعات تازه درباره خود آن‌ها اصلاح می‌شوند و بدین‌سان، خصلت‌شان را به گونه اساسی دگرگون می‌سازند
با توجه به مطالب ارایه شده، به نظر می‌رسد نظریه گیدنز می‌تواند چارچوب نظری مناسب تری برای رسیدن به اهداف این پژوهش فراهم آورد.

چارچوب نظری تحقیق

بر طبق نظریه گیدنز دنیای امروزی "دنیای فرار" است: نه فقط آهنگ تحولات اجتماعی در دنیای جدید سریع‌تر از هر نوع جامعه ماقبل مدرن است، بلکه میدان عمل و ژرفای تأثیرات آن بر کارکردها و شیوه‌های رفتاری جوامع پیشین نیز بی‌سابقه است) که سه عنصر اصلی در این زمینه دخیل‌اند: ۱. جدایی زمان و فضا: امکان جا انداختن روابط اجتماعی محلی یا موضعی در گستره‌های پهناوری از زمان-فضا، تا حد ایجاد نظام‌های یکپارچه جهانی ۲. ساختارهای تکه‌برداری: عبارت است از نشانه‌های نمادین و نظام‌های کارشناسی (که در مجموع آن‌ها را نظام‌های تجریدی می‌نامیم). ساخت کارهای تکه‌برداری کنش متقابل را از ویژگی‌های محلی و موضعی جدا می‌کند. ۳. بازاندیشی نهادین: کاربرد منظم اطلاعات و دانش‌های مربوط به شرایط زندگی اجتماعی به عنوان عنصر ساختاری در سازماندهی و تغییر و تبدیل‌های همان شرایط (گیدنز، ۱۳۸۵: ۴۱-۳۵).

خصلت دوستی در محیط‌های پیش از مدرن را باید در ارتباط با اجتماع محلی و خویشاوندی ادراک کرد. اعتماد به دوستان اغلب اهمیت اساسی دارد. دوستی غالباً نهادمند بود و به عنوان وسیله ایجاد اتحادهای کم و بیش پایدار با دیگران بر ضد گروه‌های بالقوه دشمن در خارج از اجتماع، در نظر گرفته می‌شد. دوستی چه به صورت نهادمند یا غیر نهادمند، اصولاً مبتنی بر ارزش‌های اخلاص و شرف بودند، اما بسط گسترده نظام‌های انتزاعی که با مدرنیت همراه است، سرشت دوستی را دگرگون می‌سازد. دوستی غالباً یکی از شیوه‌هایی بازجایی به شمار می‌آید، اما در نظام‌های انتزاعی که بر وابستگی به پیوندهای شخصی آشکارا تسلط می‌یابند، دخالت مستقیمی ندارد. همراه با این گذار، شرافت جایش را به وفاداری می‌دهد که پشتوانه‌ای جز محبت شخصی ندارد و اخلاص جایش را به آن چیزی می‌دهد که دوستی می‌توان نامید، یعنی این که شخص باید روراست و با حسن نیت باشد (همان: ۱۴۲-۱۴۱).

یکی از ویژگی‌های نظام‌های اجتماعی مدرن این است که در آن‌ها ارتباط‌های دوستانه و خصوصی با افرادی برقرار می‌شود که می‌توان آن‌ها را از میان امکانات گوناگون انتخاب کرد. تنها هنگامی که پیوندهای دوستی و صمیمیت به طرزی کم و بیش آزادانه انتخاب شده باشند، ما می‌توانیم از «رابطه» به مفهومی که امروزه در زبان مردم عادی جا افتاده است، یاد کنیم. در حقیقت، ازدواج‌ها، روابط دوستانه و صمیمیت‌های پایدار امروزه بیش از پیش به صورت نوعی رابطه ناب در می‌آیند. در طی دوره کنونی دنیای متجدد، رابطه ناب اهمیت خاصی در امر "خودسازی یافته است. (همان: ۱۲۹)

عناصر اصلی این‌گونه رابطه به شرح زیر است:

۱- برخلاف پیوندهای شخصی یا خصوصی در جامعه سنتی، رابطه ناب وابسته به عوامل برون از زندگی اجتماعی و اقتصادی نیست و چنان می‌نماید که گویی در فضا شناور است. عنوان دوست در جامعه جدید به کسی اطلاق می‌شود که ارتباط با او هیچ امتیاز و انگیزه دیگری ندارد جز پاداشی که نفس همان ارتباط نصیب شخص می‌سازد. دل‌بستگی‌های دوستانه نیز ممکن است لنگرهای ثبات‌آفرین خاص خود را داشته باشند، ولی چه در عمل و چه به طور اصولی، شخص

معمولا تا هنگامی دوست یا رفیق یک نفر دیگر باقی می ماند که احساسات صمیمیت های بی شایبه در طرف مقابل هم وجود داشته باشد (همان: ۱۳۲).

۲- رابطه ناب فقط به خاطر آنچه نفس رابطه برای هر دو طرف به ارمغان می آورد مورد علاقه و جست و جو است. در ارتباط هایی که صرفا به خاطر نفس ارتباط برقرار می شوند، هر اشتباهی که طرفین ماجرا مرتکب شوند، بنیان رابطه را به خطر می افکند (همان: ۱۳۲).

۳- رابطه ناب به طور باز و بر اساس نوعی تداوم، سازمان می یابد. خودآزمایی مرتبط با رابطه ناب آشکارا از خیلی نزدیک ارتباط می یابد به طرح بازتابی که از خود ترسیم کرده ایم. "من چطورم" پرسشی است که مستقیما مربوط می شود به رضایتی که از رابطه مورد نظر حاصل می شود و همچنین به درد و اندوهی که ممکن است از همان رابطه احساس کنیم (همان: ۱۳۴).

۴- رابطه ناب متمرکز بر صمیمیت ها و خصوصیت هایی است که شرط اصلی ثبات عقیده پایا و دراز مدت هر یک از دو طرف محسوب می گردد. انتظارات متصور از صمیمیت و خودمانی شدن احتمالا فراهم آورنده نزدیک ترین رابطه ممکن بین تصویر بازتابی خویشتن و رابطه ناب است. خودمانی شدن، یا آرزوی دستیابی به آن، در ذات اشکال نوین دوستی ها و روابط غریزی بین آدمیان نهفته است (همان: ۱۳۸)

در سال های اخیر با توسعه تکنولوژی حمل و نقل و رسانه های جدید که گسترش تجارت بین المللی و رشد بازارهای مالی جهان را تسهیل و اشاعه فرهنگی را تسریع کرده است و وقایع با فاصله مستقیم تر و سریع تر از گذشته بر ما تاثیر می گذارد، بستری که رابطه ناب را افزایش می دهد مربوط به جهانی شدن و سیستم های تخصصی می باشد. به نظر وی، امروزه صمیمیت تغییر شکل داده است و ارتباط ناب، ارتباطی است که معیارهای برونی در آن تحلیل رفته باشد. ارتباط ناب تنها برای پاداشی به وجود می آید که از نفس ارتباط حاصل می گردد. در چارچوب ارتباط ناب اعتماد را فقط می توان به وسیله نوعی خلوص و بی ریایی متقابل بسیج کرد. به دیگر سخن، اعتماد در اینجا از قید هرگونه معیار و ضابطه ای خارج از نفس ارتباط آزاد می گردد (گیدنز، ۱۳۷۸: ۲۲-۲۰).

لذا جهت دستیابی به اهداف پژوهش و با توجه به چارچوب نظری موجود، فرضیه های زیر

مطرح می گردد:

- ۱- بین سن پاسخگویان و میزان ارتباط با جنس مخالف رابطه معناداری وجود دارد.
- ۲- بین جنس پاسخگویان و میزان ارتباط با جنس مخالف رابطه معناداری وجود دارد.
- ۳- بین تحصیلات پاسخگویان و میزان ارتباط با جنس مخالف رابطه معناداری وجود دارد.
- ۴- بین میزان استفاده از فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی پاسخگویان و میزان ارتباط با جنس مخالف رابطه معناداری وجود دارد.
- ۵- بین استفاده از اینترنت و میزان ارتباط با جنس مخالف رابطه معناداری وجود دارد.
- ۶- بین استفاده از تلفن همراه و میزان ارتباط با جنس مخالف رابطه معناداری وجود دارد.
- ۷- بین استفاده از ماهواره و میزان ارتباط با جنس مخالف رابطه معناداری وجود دارد.

روش پژوهش

در این پژوهش از روش پیمایشی بهره گرفته شد و پرسشنامه ابزار جمع آوری اطلاعات مورد نیاز بود. پرسشنامه پژوهش حاوی گویه‌های نگرشی و همچنین سوالاتی در خصوص رفتارهای عینی، ذهنی و ویژگی‌های فردی پاسخگویان بود. جامعه آماری جوانان ۱۸ تا ۳۰ ساله ساکن شهر شیراز در سال ۱۳۸۹ بود. چارچوب نمونه‌گیری تحقیق محدوده مصوب شهری شهر شیراز بوده است. شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای بود. بدین معنی که از بین مناطق سرشماری شهر شیراز تمامی مناطق انتخاب و سپس در درون هر منطقه به نسبت وجود خانواده‌ها، بلوک‌های کوچک‌تر به عنوان یک خوشه به‌طور تصادفی انتخاب شدند. خانوارهای درون خوشه‌ها مورد بررسی و در صورت وجود یک جوان با ویژگی سنی ۱۸ تا ۳۰ سال در خانواده با او مصاحبه شد.

حجم نمونه با استفاده از فرمول لین^۱ محاسبه شد (لین، ۱۹۷۸؛ ۴۴۶). نمونه‌گزینی با ضریب پایایی ± 5 ، ضریب اطمینان ۹۵٪ و واریانس جمعیت ۵۰-۵۰٪ (فرض بالاترین حد واریانس در جمعیت) برابر با ۳۹۵ نفر بود. روایی مورد استفاده در این تحقیق روایی صوری می‌باشد. یعنی اینکه به تأیید کارشناسان و متخصصان مربوطه رسیده باشند برای سنجش میزان

1 Lin.

پایایی هفده گویه مطرح شده در طیف لیکرت به منظور برآورد پاسخ‌گویان نسبت به تجربه دوستی و معاشرت با جنس مخالف از شیوه آلفا کرونباخ استفاده شده است که نمره به دست آمده از این مقیاس بالاتر از ۰/۸ می‌باشد. در نتیجه سوالات طیف نگرش از تکرارپذیری مناسبی برخوردار می‌باشند

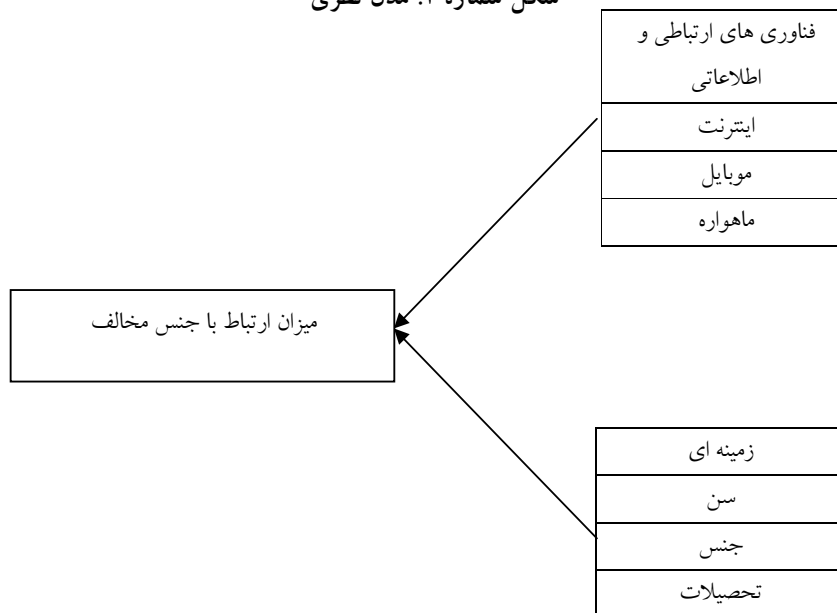
دوستی دختر و پسر: یعنی ارتباطی که بین دو جنس مخالف وجود دارد و در این ارتباط، محبت، صمیمیت، عشق، دوست‌ورزی و علاقه قلبی ویژه وجود دارد (پناهی، ۱۳۸۴: ۶۲).

متغیر دوستی در پرسش نامه بدین صورت پرسیده شده است.

آیا تا به حال با فردی از جنس مخالف دوستی و معاشرتی داشته‌اید؟ و برای بررسی جنبه‌های این رابطه و دوستی چنین سوالاتی آورده شد:

میزان ارتباط با جنس مخالف و رابطه به صورت بخش‌های گفتگوی صمیمی و رودرو در فضاهای عمومی، گفتگوی تلفنی، گفتگوی صمیمی و رودرو در فضای خصوصی، بیرون رفتن و قدم زدن، دست‌همدیگر را گرفتن، بوسیدن، در آغوش کشیدن، نوازش کردن و آمیزش جنسی سنجیده شد.

شکل شماره ۱. مدل نظری

نتایج تحقیق

جدول شماره ۱ - آزمون همبستگی و تحلیل رگرسیون متغیر سن و میزان ارتباط با جنس مخالف

نام متغیر	R	R ²	R ² Ad	خطای معیار	B	Beta	t	F	Sig
سن	۰/۱۲۱	۰/۰۱۵	۰/۰۱۲	۰/۲۵۳	۰/۶	۰/۱۲۱	۲/۴	۵/۶	۰/۰۱۹

به منظور بررسی رابطه بین سن و میزان ارتباط با جنس مخالف از تکنیک آماری رگرسیون استفاده شده است. بر اساس نتایج حاصله، همبستگی ضعیفی ($R = 0/121$) بین سن و میزان ارتباط با جنس مخالف وجود دارد. مقدار $R^2 = 0/015$ نشان می‌دهد که متغیر مستقل تاثیر قابل توجهی در تبیین تغییرات مشاهده شده در جمعیت نمونه از نظر میزان ارتباط آن‌ها با جنس مخالف، نداشته است. ضریب بتا $Beta = 0/12$ ، جهت مثبت و رابطه مستقیم بین دو متغیر را نشان می‌دهد. ضریب $B = 0/6$ حاکی از این است که به ازای هر واحد افزایش در متغیر مستقل (سن)، $0/6$ واحد به متغیر وابسته (میزان ارتباط با جنس مخالف) افزوده می‌شود. در مورد معنی دار بودن رابطه فوق با توجه به مقادیر $T = 2/4$ ، $F = 5/6$ و $Sig = 0/019$ ، رابطه فوق با ۹۵ درصد اطمینان معنی دار می‌باشد، لذا فرضیه فوق تایید می‌شود. میانگین سن پاسخگویان در این آزمون ۲۱/۶۸ بود.

جدول شماره ۲ - آزمون تفاوت میانگین میزان ارتباط با جنس مخالف بر حسب جنس

متغیر	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	T	معنی داری
پسر	۱۹۲	۳۶/۵	۱۵/۲۹	۶/۲	۰/۰۰۰
دختر	۱۹۰	۲۷/۲	۱۳/۹۵		

جدول شماره ۲-۲-۵- نتایج بررسی تفاوت میانگین میزان ارتباط با جنس مخالف بر حسب جنس آن‌ها را نشان می‌دهد. میزان میانگین‌ها حاکی است که میانگین میزان ارتباط با جنس مخالف برای گروه پسران (۳۶/۵) بیشتر از مقدار آن برای دختران (۲۷/۲) شده است. تفاوت مشاهده شده بین دو میانگین بر اساس آزمون T با مقدار $T = 6/2$ و سطح معنی داری $Sig = 0/000$ بیانگر این است که با ۹۹ درصد اطمینان، تفاوت معنی داری بین دختر و پسر از نظر میزان ارتباط با جنس مخالف وجود دارد، لذا فرضیه فوق تایید می‌شود.

جدول شماره ۳ - آزمون همبستگی و تحلیل رگرسیون متغیر میزان تحصیلات و میزان ارتباط با جنس مخالف

نام متغیر	R	R2	R2 Ad	خطای معیار	B	Beta	t	F	Sig
میزان تحصیلات	۰/۰۹۸	۰/۰۱	۰/۰۰۷	۰/۴۰۷	۰/۸	۰/۰۹۸	۱/۹	۳/۶	۰/۰۵۷

به منظور بررسی رابطه بین میزان تحصیلات و میزان ارتباط با جنس مخالف از تکنیک آماری رگرسیون استفاده شده است. بر اساس نتایج حاصله، همبستگی بسیار ضعیفی ($R = ۰/۰۹۸$) بین میزان تحصیلات و میزان ارتباط با جنس مخالف وجود دارد. مقدار $R2 = ۰/۰۱$ نشان می‌دهد که متغیر مستقل تاثیر قابل توجهی در تبیین تغییرات مشاهده شده در جمعیت نمونه از نظر میزان ارتباط آن‌ها با جنس مخالف، نداشته است. ضریب بتا $Beta = ۰/۰۹۸$ جهت مثبت و رابطه مستقیم بین دو متغیر را نشان می‌دهد. ضریب $B = ۰/۸$ حاکی از این است که به ازای هر واحد افزایش در متغیر مستقل (میزان تحصیلات)، $۰/۸$ واحد به متغیر وابسته (میزان ارتباط با جنس مخالف) افزوده می‌شود. در مورد معنی دار بودن رابطه فوق با توجه به مقادیر $F = ۳/۶$ ، $T = ۱/۹$ ، و $Sig = ۰/۰۵۷$ رابطه فوق با ۹۵ درصد اطمینان معنی دار نمی‌باشد، لذا فرضیه فوق تایید نمی‌شود. میانگین تحصیلات پاسخگویان برابر با $۱۳/۴۳$ است.

جدول شماره ۴ - آزمون همبستگی و تحلیل رگرسیون متغیر میزان استفاده از فناوری های

ارتباطی و اطلاعاتی و میزان ارتباط با جنس مخالف

نام متغیر	R	R2	R2 Ad	خطای معیار	B	Beta	t	F	Sig
میزان استفاده از ict	۰/۳۳	۰/۱۰۹	۰/۱۰۶	۰/۰۳۱	۰/۲۱	۰/۳۳	۶/۶	۴۳/۸	۰/۰۰۰

به منظور بررسی رابطه بین میزان استفاده از فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی و میزان ارتباط با جنس مخالف از تکنیک آماری رگرسیون استفاده شده است. بر اساس نتایج حاصله، همبستگی متوسطی ($R = ۰/۳۳$) بین میزان استفاده از فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی و میزان ارتباط با جنس مخالف وجود دارد. مقدار $R2 = ۰/۱۱$ نشان می‌دهد که متغیر مستقل تاثیر قابل توجهی در تبیین تغییرات مشاهده شده در جمعیت نمونه از نظر میزان ارتباط آن‌ها با جنس مخالف، داشته است. ضریب بتا $Beta = ۰/۳۳$ جهت مثبت و رابطه مستقیم بین دو متغیر را نشان می‌دهد. ضریب $B = ۰/۲۱$ حاکی

از این است که به ازای هر واحد افزایش در متغیر مستقل (میزان استفاده از فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی)، ۰/۲۱ واحد به متغیر وابسته (میزان ارتباط با جنس مخالف) افزوده می شود. در مورد معنی دار بودن رابطه فوق با توجه به مقادیر $T = ۶/۶$ ، $F = ۴۳/۸$ و $Sig = ۰/۰۰۰$ رابطه فوق با ۹۹٪ اطمینان معنی دار می باشد، لذا فرضیه فوق تایید می شود.

جدول شماره ۵ - آزمون همبستگی و تحلیل رگرسیون متغیر میزان استفاده از اینترنت و میزان

ارتباط با جنس مخالف

نام متغیر	R	R2	R2 Ad	خطای معیار	B	Beta	t	F	Sig
میزان استفاده از اینترنت	۰/۰۴	۰/۰۰۲	۰/۰۰۱	۰/۰۷۰	۰/۰۵	۰/۰۴	۰/۸	۰/۶	۰/۴۳۵

به منظور بررسی رابطه بین میزان استفاده از اینترنت و میزان ارتباط با جنس مخالف از تکنیک آماری رگرسیون استفاده شده است. بر اساس نتایج حاصله، همبستگی بسیار ضعیفی ($R = ۰/۰۴$) بین میزان استفاده از اینترنت و میزان ارتباط با جنس مخالف وجود دارد. مقدار $R2 = ۰/۰۰۲$ نشان می دهد که متغیر مستقل تاثیر قابل توجهی در تبیین تغییرات مشاهده شده در جمعیت نمونه از نظر میزان ارتباط آن ها با جنس مخالف، نداشته است. ضریب بتا $Beta = ۰/۰۴$ ، جهت مثبت و رابطه مستقیم بین دو متغیر را نشان می دهد. ضریب $B = ۰/۰۵$ حاکی از این است که به ازای هر واحد افزایش در متغیر مستقل (میزان استفاده از اینترنت)، ۰/۰۵ واحد به متغیر وابسته (میزان ارتباط با جنس مخالف) افزوده می شود. در مورد معنی دار بودن رابطه فوق با توجه به مقادیر $T = ۰/۸$ ، $F = ۰/۶$ و $Sig = ۰/۴۳۵$ رابطه فوق با ۹۵٪ اطمینان معنی دار نمی باشد، لذا فرضیه فوق تایید نمی شود. میانگین میزان استفاده از اینترنت پاسخگویان ۱۸/۲۰ در طول ماه است.

جدول شماره ۶ - آزمون همبستگی و تحلیل رگرسیون متغیر میزان استفاده از ماهواره و میزان

ارتباط با جنس مخالف

نام متغیر	R	R2	R2 Ad	خطای معیار	B	Beta	t	F	Sig
میزان استفاده از ماهواره	۰/۳۲	۰/۱۰۶	۰/۱۰۳	۰/۱۱	۰/۷	۰/۳۲	۶/۵	۴۲/۵	۰/۰۰۰

به منظور بررسی رابطه بین میزان استفاده از ماهواره و میزان ارتباط با جنس مخالف از تکنیک آماری رگرسیون استفاده شده است. بر اساس نتایج حاصله، همبستگی متوسطی ($R = 0/32$) بین میزان استفاده از ماهواره و میزان ارتباط با جنس مخالف وجود دارد. مقدار $R^2 = 0/1$ نشان می‌دهد که متغیر مستقل تاثیر قابل توجهی در تبیین تغییرات مشاهده شده در جمعیت نمونه از نظر میزان ارتباط با جنس مخالف داشته است. ضریب بتا $Beta = 0/32$ جهت مثبت و رابطه مستقیم بین دو متغیر را نشان می‌دهد. ضریب $B = 0/7$ حاکی از این است که به ازای هر واحد افزایش در متغیر مستقل (میزان استفاده از ماهواره)، $0/7$ واحد به متغیر وابسته (میزان ارتباط با جنس مخالف) افزوده می‌شود. در مورد معنی دار بودن رابطه فوق با توجه به مقادیر $T = 7/5$ ، $F = 42/5$ و $Sig = 0/000$ رابطه فوق با 99% اطمینان معنی دار می‌باشد، لذا فرضیه فوق تایید می‌شود. میانگین میزان استفاده از ماهواره پاسخگویان $9/59$ در طول هفته است

جدول شماره ۷ - آزمون همبستگی و تحلیل رگرسیون متغیر میزان استفاده از تلفن همراه و میزان

ارتباط با جنس مخالف

نام متغیر	R	R2	R2 Ad	خطای معیار	B	Beta	t	F	Sig
میزان استفاده از	0/35	0/122	0/12	0/049	0/35	0/35	7/2	59/6	0/000
تلفن همراه									

به منظور بررسی رابطه بین میزان استفاده از تلفن همراه و میزان ارتباط با جنس مخالف از تکنیک آماری رگرسیون استفاده شده است. بر اساس نتایج حاصله، همبستگی متوسطی ($R = 0/35$) بین میزان استفاده از تلفن همراه و میزان ارتباط با جنس مخالف وجود دارد. مقدار $R^2 = 0/122$ نشان می‌دهد که متغیر مستقل تاثیر قابل توجهی در تبیین تغییرات مشاهده شده در جمعیت نمونه از نظر میزان ارتباط آن‌ها با جنس مخالف داشته است. ضریب بتا $Beta = 0/35$ جهت مثبت و رابطه مستقیم بین دو متغیر را نشان می‌دهد. ضریب $B = 0/35$ حاکی از این است که به ازای هر واحد افزایش در متغیر مستقل (میزان استفاده از تلفن همراه)، $0/35$ واحد به متغیر وابسته (میزان ارتباط با جنس مخالف) افزوده می‌شود. در مورد معنی دار بودن رابطه فوق با توجه به مقادیر $T = 7/2$ ، $F = 59/6$ و $Sig = 0/000$ رابطه فوق با 99% اطمینان معنی دار می‌باشد، لذا فرضیه فوق تایید می‌شود.

جدول شماره ۸- تحلیل چند متغیره گام به گام برای پیش بینی متغیر وابسته مسئولیت پذیری

گام	متغیر وارد شده	R	R ²	R ² Ad	خطای استاندارد	B	Beta	مقدار t	سطح معناداری	
اول	تلفن همراه	۰/۳۴۱	۰/۱۱۶	۰/۱۱۳	۰/۰۵۴	۰/۲۵۵	۰/۲۵۰	۴/۶۹	۰/۰۰۰	
دوم	جنس	۰/۴۳۳	۰/۱۸۷	۰/۱۸۳	۱/۴۳۶	۸/۳۹	۰/۲۷۲	۵/۸۴	۰/۰۰۰	
سوم	ماهواره	۰/۴۶۵	۰/۲۱۶	۰/۲۰۹	۰/۱۱۹	۰/۵۲۰	۰/۲۳۷	۴/۳۶	۰/۰۰۰	
چهارم	تحصیلات	۰/۴۹۰	۰/۲۴۰	۰/۲۳۱	۰/۳۷۹	۱/۴۵	۰/۱۸۴	۳/۸۴	۰/۰۰۰	
پنجم	اینترنت	۰/۵۰۴	۰/۲۵۴	۰/۲۴۴	۰/۰۶۸	-۰/۱۷۶	-۰/۱۲۸	-۲/۵۹	۰/۰۱۰	
		Sig=۰/۰۰۰	F=۲۳/۸۶۰	Adj R ² =۰/۲۴۴			R ² =۰/۲۵۴	R=۰/۵۰۴		

جهت بررسی این مساله که از بین تکنولوژی های اطلاعاتی و ارتباطی مورد بررسی در این پژوهش کدام یک پیش بینی کننده قوی تری برای میزان ارتباط با جنس مخالف هستند، از روش رگرسیون چند متغیره گام به گام استفاده گردیده است. جدول شماره ۸، نشان دهنده تحلیل گام به گام برای پیش بینی متغیر وابسته می باشد. از میان متغیرهایی که وارد این معادله شدند پنج متغیر باقی ماندند که به ترتیب عبارتند از: تلفن همراه، جنس، ماهواره، تحصیلات و اینترنت. همان گونه که ملاحظه می گردد این پنج متغیر توانسته اند در مجموع ۲۵/۴٪ متغیرات وابسته را تبیین نمایند. به عبارت دیگر، ۲۵/۴٪ تغییرات متغیر وابسته توسط تکنولوژی های اطلاعاتی و ارتباطی ذکر شده، قابل تبیین است. مقادیر به دست آمده برای بتا (جدول شماره ۸) بیانگر آن است که چهار متغیر اول (تلفن همراه، جنس، ماهواره، تحصیلات) وارد شده با این متغیر وابسته رابطه مستقیم و مثبت و با اینترنت رابطه منفی و معکوس دارد.

همان گونه که ملاحظه می شود از میان این پنج متغیر، تلفن همراه بیشترین قدرت تبیین کنندگی را برای متغیر میزان ارتباط با جنس مخالف دارد زیرا به تنهایی توانسته است ۱۱/۶٪ از واریانس متغیر وابسته را تبیین نماید. بنابراین مویایل می تواند نقش مهمی در ارتباط با تقویت میزان ارتباط با جنس مخالف در میان جوانان ایفا نماید.

نتیجه گیری

پژوهش حاضر، با هدف بررسی رابطه استفاده از فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی بر میزان ارتباط با جنس مخالف انجام گرفته است. در این پژوهش متغیرهای مانند سن، جنس، تحصیلات، میزان استفاده از اینترنت، تلفن همراه و ماهواره مورد بررسی قرار گرفت. بیشترین توضیح واریانس دوستی دختر و پسر به ترتیب مربوط به تلفن همراه، جنس، ماهواره، تحصیلات و اینترنت بود و تلفن همراه بیشترین قدرت تبیین‌کنندگی را برای متغیر میزان ارتباط با جنس مخالف دارد زیرا به تنهایی توانسته است ۱۱/۶٪ از واریانس متغیر وابسته را تبیین نماید. بنابراین مویایل می‌تواند نقش مهمی در ارتباط با تقویت میزان ارتباط با جنس مخالف در میان جوانان ایفا نماید.

در این بررسی با افزایش سن، میزان ارتباط با جنس مخالف بیشتر می‌شود. به نظر می‌رسد دلیل این امر آن است که با افزایش سن میزان ذخیره تجربیات افراد بیشتر می‌شود و افراد تحت تاثیر گروه‌هایی غیر از خانواده قرار می‌گیرند. در نتیجه ارزش‌ها و هنجارهای متفاوتی را از این گروه‌ها کسب می‌کنند که این ارزش‌ها و هنجارها بر روی میزان ارتباط آن‌ها تاثیر می‌گذارد. نتایج آزمون تفاوت میانگین میزان ارتباط با جنس مخالف در میان دو جنس، نشان می‌دهد که بین زنان و مردان از لحاظ این شاخص تفاوت معناداری وجود دارد، دلیل این امر می‌تواند نوع متفاوت جامعه‌پذیری مردان و زنان باشد. همچنین تبعیت بیشتر زنان از نقش‌های جنسیتی و کلیشه‌های اجتماعی و انتظارات متفاوت جامعه از مردان و زنان باعث شده که دختران ارتباط کمتری با جنس مخالف داشته باشند. البته هزینه چنین روابطی برای دختران نیز بیشتر است. همچنین بین میزان تحصیلات و میزان روابط با جنس مخالف رابطه معناداری وجود ندارد.

یکی دیگر از متغیرهای مورد بررسی در این تحقیق میزان استفاده از اینترنت می‌باشد که با میزان ارتباط با جنس مخالف رابطه معناداری نداشت. شاید یکی از دلایل عدم معناداری رابطه فوق این باشد که اینترنت تقریباً بین تیپ‌های مختلف جوانان، از جمله سنتی، مدرن، مذهبی و غیره جایگاه خاص خود را دارد و الگوهای استفاده از اینترنت صرفاً به برقراری ارتباط با جنس مخالف محدود نمی‌شود بلکه شامل استفاده‌های علمی، تجاری، تفریحی و... نیز می‌گردد. رابطه

میزان استفاده از تلفن همراه و میزان روابط با جنس مخالف نشان داد، با افزایش استفاده از تلفن همراه، میزان روابط با جنس مخالف بیشتر می شود. بدلیل اینکه تلفن همراه به عنوان شکل جدیدی از وسایل ارتباط جمعی، مرزهای جدیدی را در شکل دهی به ارزش ها و هنجارهای جوانان ایجاد کرده است و علاوه بر تسریع برقراری ارتباط، الگوهای ارتباطی جوانان را نیز دستخوش تغییر ساخته است و فردیت یافتن جوانان را تقویت می کند. به دلیل محدودیت های موجود در خانواده و کنترل و نظارت سخت گیرانه والدین، تلفن همراه کانال اصلی ارتباط جوانان با دوستان غیرهمجنس است و بر میزان و ضعف دوستی ها تاثیر می گذارد.

در رابطه با استفاده پاسخگویان از ماهواره نتایج نشان داد که استفاده از ماهواره تاثیر ژرف و عمیق در زندگی جوانان گذاشته است و افراد را از بایدها و نبایدهای جامعه و اطرافشان دور می کند. دنیای متفاوت و بازتری را به آنها نشان داده و به آنها اجازه می دهد که وارد دنیای جدیدی شوند. در نتیجه متوجه برخی نکات جالب در زندگی سایر مردم دنیا شوند که می توانند از آن در زندگی خود استفاده کنند. البته الگوهای جدیدی از روابط را نیز کشف کرده که می توان گفت یکی از آنها میزان ارتباط باجنس مخالف است.

به عبارت دیگر امروزه استفاده از فناوری های ارتباطی و اطلاعاتی نقش مهمی در معاشرت ها و سبک های آن دارد و عدم توجه به این عوامل در کلیه برنامه ریزی های فرهنگی بی نتیجه خواهد ماند. البته باید یادآوری شود که تمام وسایل ارتباط جمعی از جمله موبایل و اینترنت می توانند به عنوان عواملی در نظر گرفته شوند که زمینه ساز سبک خاصی از رابطه از جمله رابطه با جنس مخالف باشد؛ و خود این وسایل ارتباطی بالذاته نمی توانند عامل اصلی این شکل از ارتباط در نظر گرفته شوند.

کتابنامه

احمدنیا، شیرین و هوشنگ مهریار (۱۳۸۳): "نگرش و ایده الهای نوجوانان تهران در زمینه همسرگزینی، فرزندآوری و تنظیم خانواده". مقاله ارائه شده در همایش جمعیت شناسی با تاکید بر نوجوانان، شیراز، دانشگاه شیراز.

احمدی، حبیب (۱۳۸۲): روان شناسی اجتماعی. شیراز، نشر دانشگاه شیراز.

- اصغری، مریم (۱۳۸۵): "اینترنت، زندگی روزمره و تعاملات اجتماعی"، فصل نامه فرهنگ و دانش، سال اول، شماره ۱، صص ۳۵-۴۸.
- اولسون، دیوید (۱۳۸۰): *رسانه ها و نمادها: صورت های بیان، ارتباط و آموزش*، ترجمه محبوبه مهاجر، تهران، سروش.
- باومن، زیگموند (۱۳۸۴): *عشق سیال*، ترجمه عرفان ثابتی، تهران، نشر ققنوس.
- پاکسرشت، سلیمان (۱۳۸۵): "مصرف اینترنت در شبکه های فراغتی جوانان"، فصل نامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، سال دوم، شماره ۵، صص ۱۵۸-۱۳۷.
- پناهی، علی احمد (۱۳۸۴): "دوستی از منظر دینی با نگاهی به شرایط ارتباط دختر و پسر"، مجله معرفت، شماره ۹۷، صص ۶۵-۵۴، نشر نی.
- دهقان، علیرضا و مرسته نیکبخش (۱۳۸۵): "مطالعه شیوه رفتار افراد در محیط مجازی: شکل گیری روابط صمیمانه در اتاق های گپ زنی اینترنتی"، فصل نامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، سال دوم، شماره ۶، صص ۱۹-۲.
- کوثری، مسعود و طاهره خیرخواه (۱۳۸۷): "تحلیل محتوای پیام های کونا دانش جویان دانشگاه تهران"، فصل نامه تحقیقات فرهنگی، سال اول، شماره ۲، صص ۷۸-۵۷.
- کاستلز، مانوئل (۱۳۸۰): *عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ*، ظهور جامعه شبکه ای، ترجمه علی پایا، احمد علیقیان، افشین خاکباز، تهران، طرح نو، جلد اول.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۴): *جامعه شناسی*، ترجمه منوچهر صبوری، تهران، نشر نی.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۹): *جهان رها شده: گفتارهایی درباره یکپارچگی جهانی*، ترجمه علی اصغر سعیدی و یوسف حاجی عبدالوهاب، تهران، علم و ادب.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۸): *پیامدهای مدرنیته*، ترجمه محسن ثلاثی، تهران، نشر نی.
- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۵): *تجدد و تشخیص*، ترجمه ناصر موفقیان، تهران، نشر نی.
- لنسکی، گرهارد و جین لنسکی (۱۳۶۹): *سیر جوامع بشری*، ناصر موفقیان، تهران، سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی.
- محسنی، منوچهر (۱۳۸۰): *جامعه شناسی جامعه اطلاعاتی*، تهران، نشر آگاه.
- مطهری، مرتضی (۱۳۵۹): *نظام حقوق زن در اسلام*، تهران، شرکت سهامی عام.

- مقدس، علی اصغر و بیژن خواجه نوری (۱۳۸۴): "جهانی شدن و تغییر هویت اجتماعی زنان در شهر شیراز"، *مطالعات زنان*، سال سوم، شماره ۷، صص ۲۳۵.
- منتظر قائم، مهدی (۱۳۸۳): "نقش تکنولوژی های اطلاعاتی و ارتباطی در اشتغال جوانان: مروری بر تجربه های جهانی و رهیافت هایی برای ایران". مقاله ارائه شده در همایش جمعیت شناسی با تاکید بر نوجوانان، شیراز، دانشگاه شیراز.
- موحد، مجید، عباسی شوازی، محمد تقی و زهرا هاشمی نیا (۱۳۸۸): "ناهمگونی جنسیتی، نگرش افراد و ارتباط دختران و پسران در دانشگاه"، *مطالعات راهبردی زنان*، سال یازدهم، شماره ۴۴، صص ۳۷-۷۲.
- موحد، مجید، عنایت، حلیمه و محمد تقی عباسی شوازی (۱۳۸۵): "بررسی رابطه عوامل اجتماعی و فرهنگی با نگرش دانشجویان نسبت به معاشرت و دوستی دختر و پسر پیش از ازدواج"، *مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، ویژه نامه جمعیت و توسعه*، سال بیست و چهارم، شماره ۲، صص ۱۶۵-۱۴۷.
- مهدی زاده، شراره و الهه عبداللهی (۱۳۸۶): "بررسی رابطه میان نحوه استفاده از اینترنت و ماهواره با برگزاری روز دوستی (ولتاین) در میان جوانان تهرانی"، *فصل نامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات*، سال سوم، شماره ۹، صص ۱۸۴-۱۶۱.
- نیکزاد، عباس (۱۳۸۳): روابط زن و مرد از دیدگاه اسلام. *مطالعات راهبردی زنان*. شماره ۲۵. صص ۳۰-۲۰.
- ویستر، ف (۱۳۸۲): *نظریه های جامعه اطلاعاتی*، ترجمه مهدی داوودی، تهران، مرکز چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه.
- Ainsworth, M., Blehar, M., Waters, E., & Wall, S. (1978): *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Baym. Nancy K, Yan Bing Zhang, Adrienne Kunkel, Andrew Ledbetter and MeiChen Lin (2007): "Relational quality and media use in interpersonal relationships". *New media & society*, Vol. 9, pp.735-752.
- Briggle, Adam (2008): "Real friends: how the Internet can foster friendship", *Ethics and Information Technology*, Vol. 10, PP.71-79.
- Colley, Ann and John Maltby (2008): "Impact of the Internet on our lives: Male and female personal perspectives", *Computers in Human Behavior*, Vol.24, PP.2005-2013.

- Fehr, Beverley Anne (1996): *Friendship Processes Sage Series on Close Relationships*, London: Sage Publications.
- Martin, W.J. (1995). *The Global Information Society*, Hampshire: Aslib Gower.
- Pornsakulvanich, Vikanda, Haridakis, Paul and Alan M. Rubin (2008): “The influence of dispositions and Internet motivation on online communication satisfaction and relationship closeness”, *Computers in Human Behavior*, Vol.24, PP. 2292–2310.
- Wang Shaojung Sharon, ShinIl Moon, Kyounghee Hazel Kwon, Carolyn A. Evans, Michael A. Stefanone (2009): “Face off: Implications of visual cues on initiating friendship on Facebook”, *Computers in Human Behavior*, Vol.3, PP.19.
- Whittle, David B. (1997): *Cyberspace: The human dimension*, New York: W. H. Freeman and Company.
- Whitty, Monica. T. (2008): “Liberating or debilitating? An examination of romantic relationships, sexual relationships and friendships on the Net”, *Computers in Human Behavior*, Vol. 24, PP. 1837–1850.